

บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี¹

นายชนพนธ์ ต้อยปาน²
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว³
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย³
ดร.ปะการัง ชื่นจิตร³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 2. เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก (ชุมชนตลาดเก่าบางเตย) จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี เป็นเครื่องมือในการวิจัย อีกทั้งใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) และการศึกษาจากเอกสาร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

¹ บทความเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

รูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีความสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือก และลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวของตลาดอิงน้ำสามโคกมีความสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตย และคณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโคก มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว โดยการกำหนดทิศทางการจัดการและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามความต้องการของคนในชุมชน สอดคล้องกับบริบท และศักยภาพของชุมชน มีบทบาทด้านการติดต่อประสานงาน การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ มีบทบาทด้านการจัดการเศรษฐกิจ โดยการจัดการและระดมงบประมาณ ส่วนการจัดการสังคม มีการกำหนดกฎ-กติกาในการขายสินค้า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในส่วนของคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ทำให้เกิดการสร้างอาชีพ รายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และครอบครัว และมีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชนทั้งไทย จีน มอญ ตลอดจนชนอมรรักษาลองบางเตย และแม่น้ำเจ้าพระยา และนำเสนอให้นักท่องเที่ยวรับรู้ผ่านการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณี อย่างเป็นวิถีชีวิตตามปกติ และยังมีบทบาทในการประเมินคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว โดยการติดตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก โดยได้รับการสนับสนุน และอำนวยความสะดวกจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

ชุมชนตลาดเก่าบางเตยมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ที่มีการกำหนดแผนงานตามแต่่วาระหรือสถานการณ์เท่านั้น มีการจัดเก็บเงินเข้าส่วนกลางได้น้อย และยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนงบประมาณจาก อปท. ในบางเรื่อง และกฎ-กติกาที่กำหนดไว้สำหรับการค้าขายในตลาด ส่งผลกระทบต่อความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน ส่วนในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม มีปัญหาและอุปสรรคในการรักษาคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศน์ ของคลองบางเตยและแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ และยังมีสมาชิกส่วนน้อยในชุมชนยังไม่เข้าใจการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งมีความแตกต่างจากตนเอง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในด้านองค์กรชุมชน คือ การที่สมาชิกบางท่านขาดการเข้าประชุมร่วมกันของทุกฝ่ายเมื่อมีวาระสำคัญและเร่งด่วน การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และ

ขาดแคลนพนักงานทำความสะอาดห้องน้ำ และในด้านการเรียนรู้มีปัญหและอุปสรรคในเรื่องความไม่เข้าใจตัวตน บริบท ของชุมชนตลาดเก่าบางเตยของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม

สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคกในลักษณะของการรักษาและพัฒนาในส่วนที่ดี เช่น รักษาคุณภาพและราคาของสินค้าในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ การรักษาและขยายเครือข่ายความร่วมมือ และเสนอแนะให้ปรับปรุง แก้ไข ส่วนที่เป็นข้อจำกัดหรือปัญหา เช่น การจัดทำป้ายบอกทางและป้ายให้ข้อมูลความรู้ การสร้างทางเดินปูนเลียบบลองไปยังที่จอดรถ การซ่อมแซมปรับปรุงโป๊ะลอยน้ำ และจุดท่องเที่ยวเดิมที่มีในชุมชน อีกทั้งการเพิ่มเติมกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยว ที่ได้รับความสนใจและถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการการสร้างเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย รวมถึงในระดับของชุมชนท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยววิถีชุมชนซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือก ที่ให้ความสำคัญกับความสมดุลของผลประโยชน์ การพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวิถีชีวิต คุณภาพชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และนำเสนอสู่สายตาของนักท่องเที่ยวโดยผ่านการประดิษฐ์สร้างให้น้อยที่สุด ซึ่งที่ผ่านมาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงหรือเป็นที่รู้จักมากนัก ประกอบตลาดอิงน้ำสามโคกหรือชุมชนตลาดเก่าบางเตย อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีรูปแบบ ลักษณะ บริบทชุมชน และทุนทางสังคม ที่มีความสอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน และสามารถพัฒนาต่อยอดได้ในอนาคต อีกทั้งยังไม่เคยมีการศึกษาในพื้นที่ตลาดอิงน้ำสามโคกตามประเด็นดังกล่าวมาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโลก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย พบว่า ยังไม่มีหน่วยงานหรือนักวิชาการกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีของการท่องเที่ยววิถีชุมชนมากนัก แต่ได้มีการกล่าวถึงการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) และการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับการท่องเที่ยววิถีชุมชนมากที่สุด ซึ่งการศึกษาเรื่องบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโลก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีแนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยววิถีชุมชน

- 1.1 นิยามและคำจำกัดความของการท่องเที่ยวทางเลือก และการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 1.2 หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน

- 2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (มาตรา 41 -43)
- 2.2 สิทธิชุมชน
- 2.3 เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย
- 2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.5 ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน

- 3.1 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน

- 4.1 ทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม หรือ Co-creation

ระเบียบวิธีการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. แหล่งข้อมูล

2.1 ข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนตลาดเก่าบางเตย หมู่ 9 จากสำนักงานเทศบาลตำบลบางเตย จ.ปทุมธานี

2.2 ข้อมูลจากการสังเกต

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) สังเกตสภาพสังคมวิถีชีวิต รูปแบบ ลักษณะของการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของตลาดอิงน้ำสามโคก พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก ตลอดจนปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

2.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำนวน 12 คน ได้แก่ คณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโคก จำนวน 3 คน กำนันตำบลบางเตย จำนวน 1 คน พ่อค้าแม่ค้าที่เป็นคนในชุมชนตลาดเก่าบางเตย ซึ่งประกอบกิจการอยู่ในตลาดอิงน้ำสามโคก จำนวน 8 คน

3. ประเด็นที่ศึกษา

3.1 รูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

3.1.1 การท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism)

3.1.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism)

3.2 บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

3.2.1 บทบาทด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2.2 บทบาทด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

3.2.3 บทบาทด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

3.2.4 บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3.2.5 บทบาทด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2.6 บทบาทด้านการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

3.2.7 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

3.3.1 ด้านการบริหารจัดการ

3.3.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

3.3.3 ด้านองค์กรชุมชน

3.3.4 ด้านการเรียนรู้

3.4 แนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก

อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

3.4.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (Co-creation)

4. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด และแบ่งเป็น 5 ตอน

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่ตลาดอิงน้ำสามโคก (ชุมชนตลาดเก่าบางเตย) อ.สามโคก จ.ปทุมธานี ด้วยตนเอง เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 12 คน จดบันทึกบันทึกเสียง ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

6. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสรุปประเด็นนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และความเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยนำเสนอข้อมูลและรายงานผลการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบและลักษณะของการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีความสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ตามที่โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวไว้ เนื่องจากคณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโคก และคนในชุมชนตลาดเก่าบางเตยให้ความสำคัญกับการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น ที่เป็นไปตามบริบทและตัวตนของชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ เข้าใจ จนเกิดความเคารพและยอมรับใน วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้เช่นเดียวกับคนในชุมชน ต้องการที่จะส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู วิถีชีวิต

ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของชุมชนทั้งไทย จีน มอญ ตลอดจนการใช้และ
ถนอมรักษาคล่องบางเตยและแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่ได้มีการเพิ่มเติม คัดแปลง รูปแบบหรือกิจกรรม
การท่องเที่ยวจนสูญเสียความเป็นตัวตนของชุมชน

และลักษณะการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
มีความสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) ตามที่
บทความการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีไทย เก้าอี้ยังยืนกล่าวไว้ เนื่องจากคนในชุมชน และ
คณะกรรมการ-บริหารตลาด มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการและแนวทาง
การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 19 ส.ค. 61 มีการตกลงร่วมกันจัดตั้ง
คณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโคกชุดใหม่ และเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชน
ที่นำเสนอวิถีชีวิต ตัวตน และบริบทของชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นจริง มุ่งเน้นการอนุรักษ์วิถีชีวิต
วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของไทย จีน มอญ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวิถีชีวิตปกติ และเปิด
โอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับ เรียนรู้ ไม่มีการแบ่งแยกความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม เพื่อให้
เกิดความเข้าใจ ยอมรับ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย ตลอดจนคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรม
ประเพณี ภูมิปัญญา ล้าคล่องบางเตย แม่น้ำเจ้าพระยา และระบบนิเวศน์ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า
ต่อวิถีชีวิต และการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชน ได้เช่นเดียวกับคนในชุมชนตลาดเก่าบางเตย
 อีกทั้งมีการเก็บเงินกับพ่อค้าแม่ค้าที่เปิดร้านเฉพาะในวันเสาร์ อาทิตย์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันละ 25 บาท
เพื่อเป็นเงินกองกลางสำหรับจ่ายเป็นค่าจ้างพนักงานทำความสะอาดห้องน้ำและพนักงาน โบกรถ
ซึ่งคนในชุมชนเห็นพ้องกันว่าเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญของตลาด และการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของ
ตลาดอิงน้ำสามโคกนี้ ยังช่วยให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และ
คนรุ่นใหม่ในชุมชนอย่างเป็นธรรม

2. บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก
อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

2.1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี มีความ
สอดคล้องกับเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ด้านการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนของอพท. เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นคณะกรรมการ-บริหาร
ตลาดอิงน้ำสามโคก (ชุมชนตลาดเก่าบางเตย) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดำเนินงานภายในตลาด ร่วมกัน
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาตลาดอิงน้ำสามโคกให้อยู่ในลักษณะของการท่องเที่ยววิถี

ชุมชน เพื่อให้สามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ และมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง ตัวแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำชุมชนอย่างยั่งยืน ในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง ของเจดีย์ศฤง์ อังศุกาญจนกุล (2561) ในประเด็นที่ว่า การบริหารจัดการตลาดน้ำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน แต่มีความแตกต่างในประเด็นที่หน่วยงานภาครัฐ หรือ อปท. ไม่ได้สนับสนุนในเรื่องที่จอดรถ ห้องน้ำ บริการเรือนำเที่ยว แต่คนในชุมชนและพ่อค้าแม่ค้ามีการจัดเก็บเงินเข้าส่วนกลาง สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายพนักงานทำความสะอาดห้องน้ำ และคนโบกรถ และมีเครือข่ายในการจัดบริการเรือนำเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

2.2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

คณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโคกชุดปัจจุบันมีบทบาทในการจัดการเศรษฐกิจ โดยจัดเก็บและบริหารจัดการเงินส่วนกลาง สำหรับใช้จ่ายเรื่องที่เป็นประโยชน์ของส่วนรวม มีการจัดทำราประทับของตลาดสำหรับการเบิกจ่ายเงิน และชี้แจงให้ที่ประชุมทราบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการ ในประเด็นการมีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน เพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ และการมีกองทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

อีกทั้งมีการกำหนดกฎ-กติกาในการห้ามขายสินค้าซ้ำกันระหว่างพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนและพ่อค้าแม่ค้าจากชุมชนภายนอก แต่อาจซ้ำกันได้เพียง 2 ร้านเท่านั้น และมีกฎ-กติกา ในการห้ามทิ้งขยะน้ำล้างภาชนะ ลงในคลองบางเตยหรือแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นที่รับรู้ร่วมกัน และหากไม่ปฏิบัติตาม จะได้รับการตักเตือนจาก นายสุวัฒน์ พานิชย์เจริญชัย ซึ่งเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ-บริหารตลาด และเป็นผู้อาวุโสที่ได้รับความเคารพจากคนในชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัย เรื่อง การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ของนางสาวเกวลิน หนูสุทธิ (2559) ในหัวข้อแนวทางการจัดการผลกระทบในด้านสังคม ที่ควรมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่เข้ามาประกอบอาชีพหรือประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

และการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนภายในตลาดอิงน้ำสามโคก ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีกิจกรรมทำ มีรายได้เสริมในการเลี้ยงดูตนเอง ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักรู้ถึงคุณค่าในตนเอง ทำให้พ่อแม่หรือรุ่นลูกหลาน ไม่จำเป็นต้องไปทำงานนอกชุมชนหรือจังหวัดอื่น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ลดปัญหาครอบครัวห่างไกล และปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งได้

2.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตยมีการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณี ของชาวไทย จีน มอญ อย่างเป็นวิถีชีวิตปกติสืบต่อมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลังในชุมชนซึมซับ เรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับได้ในความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชน และมี ส่วนในการฟื้นฟูและสืบต่อประเพณีดังกล่าวพระร้อยทางน้ำในวันออกพรรษาที่ได้สูญหายไปเมื่อมีการ สร้างประตูน้ำเมื่อ พ.ศ.2538 ให้คงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ ถึงงานประเพณีของชุมชนตามปฏิทินชุมชน มีการประมวลภาพบรรยากาศของงานผ่านเพจ FACEBOOK ของตลาด ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาด 100 ปี สามชุก จ.สุพรรณบุรี ในหัวข้อทุนทางสังคม ของนางประภัสสร แจ่มโพธิ์ (2554) เนื่องจาก ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี ไทย จีน มอญ ที่มีอยู่ในชุมชนตลาดเก่าบางเตย เป็นทุนทาง สังคมที่มีคุณค่า สำคัญต่อวิถีชีวิต และสามารถใช้เป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนได้

2.4 บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน

สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตยและพ่อค้าแม่ค้าในตลาดอิงน้ำสามโคกให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี ในการไม่ทิ้งขยะพลาสติก โฟม น้ำล้างภาชนะหรือน้ำซักล้าง ลงในลำคลองบางเตยหรือ แม่น้ำเจ้าพระยา ตามกฎ-กติกาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน และยังช่วยกันสอดส่อง ดูแล โดยสมาชิกใน ชุมชน ซึ่งหากพบว่ามีกรลักลอบทิ้งขยะหรือน้ำซักล้างลงในแม่น้ำลำคลอง จะมีการแจ้งให้ นายสุวัฒน์ พาณิชย์เจริญ เข้าไปพูดคุย ตักเตือน เพื่อให้ปรับปรุง แก้ไข มีการขอความร่วมมือคนใน ชุมชนให้ทำรอบไม้ไผ่สำหรับการปลูกผักนึ่งน้ำและผักกระเฉดหน้าบ้าน เพื่อไม่ให้กีดขวาง การไหลเวียนของน้ำ และหากอยู่ในช่วงที่น้ำมีระดับสูง ก็จะงดให้บริการเรือนำเที่ยว เพื่อลดผลกระทบ จากปัญหาคลื่นจากเรือนำเที่ยวกระทบบ้านเรือนและกัดเซาะตลิ่ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับเกณฑ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยของ อพท. ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชน ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมและด้านการจัดการ ตามที่สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครพนม (2559) กล่าวไว้ เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคกตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบันให้ความสำคัญกับการใช้ควบคู่กับการถนอมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มีการกำหนดกฎ-กติกา ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกัน และ สมาชิกในชุมชนรับรู้ เข้าใจ ถึงคุณค่าและความสำคัญของคุณภาพน้ำ และระบบนิเวศน์ของแม่น้ำ

ล่าคล่อง ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการจัดการ
 ท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก และสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลาเสือพ่นน้ำ

2.5 บทบาทด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คณะกรรมการบริหารตลาดอิงน้ำสามโคกมีการประเมินคุณภาพการบริการการท่องเที่ยววิถี
 ชุมชนจากนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การสอบถาม โดยตรงกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มหมู่คณะ
 ซึ่งมีการติดต่อผ่านคณะกรรมการตลาดก่อนจะเข้ามา เนื่องจากสามารถสอบถามความพึงพอใจได้
 มากกว่านักท่องเที่ยว และมี การติดตามหัวข้อคำแนะนำและรีวิวของ FACEBOOK และติดตาม
 การแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ยอดกด LIKE กดแชร์ของรูปภาพ และรีวิวจากเพจอื่นๆ และ
 หากมีข้อร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว แอดมินจะสอบถามหรือชี้แจงทาง COMMENT กับนักท่องเที่ยว
 โดยตรง ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า ร้อยละ 80 ของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการการ
 ท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก ในเรื่องของบรรยากาศ และราคาสินค้าที่ย่อมเยาว์ ร้อยละ
 10 มีความคิดเห็นว่ามีจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งอาจสามารถสรุปได้ว่าราคาของ
 สินค้า อาหารหวานในชุมชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะสำหรับ
 การท่องเที่ยวชุมชน

2.6 บทบาทด้านการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

การที่สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตยมีการปฏิบัติสืบต่อวัฒนธรรม ประเพณีของ
 ชุมชนทั้ง ไทย จีน มอญ และมีการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ที่ปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตปกติ
 ให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษา เรียนรู้ จนเกิดความเข้าใจ ตระหนักรู้ และเคารพในความแตกต่าง
 หลากหลายบริบท ตัวคนของชุมชน ตลอดจนความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ถึงประโยชน์ของการร่วมมือ
 และเชื่อมโยงกันในลักษณะของเครือข่าย ที่ช่วยให้เกิดการกระจายสัดส่วนของนักท่องเที่ยว รายได้ และ
 ลดข้อจำกัดของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยว
 ชุมชน : การวิเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายและผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี ของพระครูบวร
 สิริทัต (สมพงษ์ สิริวรรณ โณ) (2560) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครือข่าย
 ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว
 ชุมชน แต่ในกรณีตลาดอิงน้ำสามโคกนั้น มีการเชื่อมโยงกับเทศบาลตำบลบางเตย อำเภอสามโคก
 ทตท. ผู้ประกอบการร้าน ๑๐๐๐ ไร่ Café & Farm โดยที่ชุมชนตลาดเก่าบางเตยและคณะกรรมการ-
 บริหารตลาดอิงน้ำสามโคกยังคงมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเช่นเดิม

2.7 บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สมาชิกในชุมชนตลาดเก่าบางเตยเข้ามามีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก โดยกำหนดทิศทางการบริหารจัดการและการพัฒนาตลาดอิงน้ำสามโคก ให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชุมชน รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากสมาชิกทุกคนตามเสียงส่วนใหญ่ มีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหาของการจัดการท่องเที่ยวในตลาดอิงน้ำสามโคก โดยได้รับการอำนวยความสะดวกจากสำนักงานเทศบาลตำบลบางเตย อำเภอสามโคก ที่ทำงานร่วมกันในลักษณะของภาคีเครือข่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล ในระดับที่ 5 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีบทบาทสูงสุด ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ มีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยเป็นผู้นำภารกิจ ภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น ซึ่งจะช่วยสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนของตลาดอิงน้ำสามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

3.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการของตลาดอิงน้ำสามโคกในปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดกฎ-กติกาด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว เนื่องจากสมาชิกบางส่วนมีความคิดเห็นว่า ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และลดทอนความสามัคคีของชุมชน แต่ควรมีการกำกับดูแลพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นคนนอกชุมชนในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวมากกว่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ของนางสาวเกวลิน หนูสุทธิ (2559) ซึ่งค้นพบว่าแนวทางในการจัดการผลกระทบด้านสังคม คือ ควรมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่เข้ามาประกอบอาชีพหรือธุรกิจด้านการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน อีกทั้งมีปัญหาและอุปสรรค ในการขาดการกำหนดแผนงาน นโยบาย ทั้งระยะสั้นและยาวในการบริหารจัดการหรือพัฒนาตลาด มีเพียงการกำหนดแผนงานตามวาระหรือสถานการณ์ ซึ่งไม่เป็นรูปธรรมมากนัก

3.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ชุมชนตลาดอิงน้ำสามโคกมีปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ ดูแลรักษา ลำคลองบางเตย และแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจาก อาจมีชุมชนหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่เหนือลำน้ำ ลักลอบทิ้งขยะ น้ำล้างภาชนะ สารกำจัดศัตรูพืช ลงในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและระบบนิเวศน์

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน อปท. ประชาสัมพันธ์ หรือจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เพื่อปลูกจิตสำนึกของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนรอบตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กทม. ของนางสาวปรียาภรณ์ รัตนพงษ์ (2556)

3.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านองค์กรชุมชน

ตลาดอิงน้ำสาม โลกมีปัญหาและอุปสรรคในประเด็นที่เมื่อมีการจัดประชุมร่วมกันของ คณะกรรมการ-บริหารตลาดอิงน้ำสามโลก นายอำเภอสาม โลก นายกเทศมนตรีตำบลบางเตย และพ่อค้า แม่ค้าในตลาดอิงน้ำสามโลกเมื่อมีวาระสำคัญ มักจะมีสมาชิกบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมได้ เนื่องจาก ทำงานประจำในวันจันทร์-ศุกร์ หรือไม่มีคนเฝ้าร้านค้าในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งอาจทำให้แนวทางในการ แก้ไขปัญหา ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน อีกทั้งการที่คณะกรรมการ- บริหารตลาดชุดปัจจุบันยังไม่มีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญมากพอ ในการเขียนโครงการขอรับการ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือ อปท. ซึ่งอาจลดทอนโอกาสที่ชุมชนจะได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากภายนอกในด้านที่เกินศักยภาพของชุมชนได้

3.4 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนรู้

ตลาดอิงน้ำสาม โลกมีปัญหาและอุปสรรคในการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับตัวตน และบริบทที่เป็นจริงของชุมชนให้นักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักได้รับ อิทธิพลจากชุดความคิด หรือสื่อต่างๆ จนเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และไม่ได้ศึกษา เรียนรู้ วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี และบริบทของชุมชน เนื่องจากขาดแคลนป้าย ประชาสัมพันธ์ข้อมูลตามจุดต่างๆ ไม่มีจุดประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน และขาดแคลนวิทยากรหรือโฆษก ตลอดจนระยะเวลาการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่จำกัดในหนึ่งวัน ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการ ส่งเสริมให้มีการจัด โปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ตลาดอิงน้ำสาม โลกกลายเป็น จุดหมายหลัก และเพิ่มช่วงเวลาของการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้นักท่องเที่ยว และจัดให้มี โครงการมัลติเทศน์น้อย ซึ่งเป็นลูกหลานของคนในชุมชนตลาดเก่าบางเตย เพื่อให้เกิดการสืบสาน เรียนรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย จีน มอญ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ ต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและ อปท. สามารถนำผลการศึกษามาใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนท้องถิ่นได้

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนในชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยววิถีชุมชนสามารถเป็นทางเลือกหลักในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชุมชนท้องถิ่นได้

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). ภาพรวมของภาวะอุตสาหกรรมของธุรกิจการจัดหาผลประโยชน์จาก
 อสังหาริมทรัพย์. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <http://market.sec.or.th/public/ipos/IPOSGetFile.aspx?TransID=157548&TransFileSeq=48&rwndrnd=0.8097911507356912>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562. ค้นเมื่อ 29
 สิงหาคม 2562, จาก <https://thai.tourismthailand.org>
- เกวลิน หนูสุทธิ. (2559). การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหมู่บ้านแม่กลางหลวง
 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
 แม่โจ้.
- เกียรติจิกร วัจนะสวัสดิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้าน
 การบริการจัดหางาน. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวง
 แรงงาน
- คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตาม
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพฯ:
 ธรรมดาเพลส
- เจตน์ศุภยกุล อังศุกาญจนกุล. (2561). ตัวแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำชุมชนอย่างยั่งยืนใน
 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
 อลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนการตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมี
 ส่วนร่วม. แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี.
 ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท
- เทศบาลตำบลบางเตย. (2561). แผนพัฒนาท้องถิ่น. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก http://mu-bangtoey.go.th/public/plan_upload/backend/plan_83_10.pdf
- นพรัตน์ สุทธิถิตถ. (2555). รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน.
 วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประพิร์พร อักษรศรี. (2553). รูปแบบการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวชุมชนการท่องเที่ยวชุมชน
กรณีศึกษากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง. คุยฉินิพนธ์ปรัชญาคุยฉินิพนธ์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์.
- ประภัสสร แจ้จโปธิ์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา ตลาด 100 ปี สามชุก ตำบลสามชุก อำเภอสสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาภรณ์ รัตนพงษ์. (2556). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนรอบตลาดน้ำคลองลัดมะยม
เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานฤทัย แห่งพุ่ม. (2562). การท่องเที่ยวทางเลือก. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562, จาก [http://www.elhhs.
ssru.ac.th/panruthai_he/pluginfile.php](http://www.elhhs.ssru.ac.th/panruthai_he/pluginfile.php)
- พระครูบวรสิริทัต. (2560). การท่องเที่ยวชุมชน : การวิเคราะห์กระบวนการสร้างเครือข่ายและ
ผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดจันทบุรี. คุยฉินิพนธ์พุทธศาสตรคุยฉินิพนธ์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- ภาคภูมิ ทิพคุณ. (2556). การท่องเที่ยวทางเลือก. TRF Policy Bulletin, 3(11), 2.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). มนุษย์กับวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่3) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง และคณะ. (2548). รายงานการวิจัยและพัฒนา การฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชน
ปากคลองบางกอกใหญ่ให้ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย . (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.
ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562, จาก [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA /PDF/2560/ A
/040/1.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. (2553). ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2555). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. ค้นเมื่อ 26
สิงหาคม 2562, จาก <https://thaicommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/>
- สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของ

- ประชาชน. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/aug2559-2.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ.2561 - 2565. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก <https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/PDF/Action%20Plan%20for%20Tourism%20Development.pdf>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. (2559). ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครพนม. ค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2562, จาก <http://nakhonphanom.cdd.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ. หนังสือและสื่อเผยแพร่สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555(1), 17
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). GDP ไตรมาสที่สี่ ปี 2561 ทั้งปี 2561 และแนวโน้มปี2562. ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8659&filename=QGDP_report
- สุภาพรรณ พานู และ ธงชัย วงศ์พานู. (2559).รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
- เสน่ห์จามริก. (2545). สิทธิมนุษยชน: เส้นทางสู่สันติประชาธรรม (พิมพ์ครั้งที่1) กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน. ค้นเมื่อ 27 สิงหาคม, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของไทย เทียบเท่าเกณฑ์ระดับสากล. ค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/bring-up-thailand-community-based-tourism-development-criteria-to-equalize-international-standard/>